

© Savjet Evrope/Evropski sud za ljudska prava, 2013. godina. Ovaj prevod urađen je uz pomoć Fonda za ljudska prava Savjeta Evrope (www.coe.int/humanrightstrustfund) i nije obavezujući za Sud. Više informacija može se pronaći u punoj izjavi o autorskim pravima na kraju ovog dokumenta.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2013. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2013. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

Informator o sudskoj praksi Suda br. 156

Oktobar 2012. godine

Catan i drugi protiv Republike Moldavije i Rusije [GC] - 43370/04, 18454/06 i 8252/05

Presuda, 19.10.2012 [GC]

Član 1

Nadležnost država

Nadležnost Vlada Moldavije i Rusije u vezi sa obrazovnom politikom u okviru separatističkog regiona Republike Moldavije

Član 2 Protokola br. 1

Poštovanje filozofskih uvjerenja roditelja

Pravo na obrazovanje

Zatvaranje škola u kojima je nastava bila na latinici i maltretiranje učenika koji žele da se obrazuju na svom nacionalnom jeziku: *utvrđena povreda*

Činjenice – Podnosioci predstavke bili su djeca i roditelji iz moldavske zajednice u Transdnjestri, regionu u istočnom dijelu teritorije Republike Moldavije nad kojim kontrolu ne vrši Vlada Moldavije. Tim područjem upravlja "Moldavska Republika Transdnjestra (u daljem tekstu: MRT), separatistički pokret. MRT nije priznat od strane međunarodne zajednice. Podnosioci predstavke žalili su se na posljedice koje na njihovo obrazovanje i obrazovanje njihove djece, te na porodični život ostavlja jezička politika ovih separatističkih vlasti. Srž njihovih pritužbi odnosi se na mjere koje su preduzeli organi MRT 2002. i 2004. godine kojima je zabranjena upotreba latinice u školama i u kojima je propisano da se sve škole registruju i da počnu da koriste ćirilično pismo i nastavni plan i program koji je usvojio MRT. Ove radnje uključivale su prinudno iseljenje učenika i nastavnika iz njihovih škola i kasnije zatvaranje i premještanje škola u udaljene i loše opremljene prostorije. Podnosioci predstavke dalje su naveli da su bili podvrgnuti sistematičnoj kampanji maltretiranja i zastrašivanja od strane predstavnika režima MRT i privatnih lica. Oni su naveli da su djeca verbalno zlostavljana na putu do škole i da su ih zaustavljali i pretresali policajci i graničari MRT-a koji su im oduzimali knjige pisane latinicom kada bi ih našli i da su uz to dvije škole koje su smještene na

teritoriji koju kontroliše MRT bile predmet višestrukih činova vandalizma. Podnosioci predstavke naveli su da predmetni događaji ulaze u nadležnost obje tužene države.

Pravo – Član 1: Nadležnost države po članu 1 prvenstveno je teritorijalna. Međutim, u izuzetnim slučajevima, činjenja Strana ugovornica izvršena van njihovih teritorija ili sa posljedicom van njihovih teritorija mogu da predstavljaju vršenje njihove nadležnosti. Država može da vrši nadležnost ekstra-teritorijalno kroz potvrđivanje autoriteta i kontrole njenih službenih lica nad pojedincem ili pojedincima; ili kada usljed zakonitog ili nezakonitog vojnog djelovanja ona vrši djelotvornu kontrolu nad područjem van njene nacionalne teritorije.

(a) *Nadležnost Republike Moldavije* – Sve tri škole svo vrijeme su bile smještene na teritoriji Moldavije. Iako nije osporeno da Moldavija nije imala vlast nad predmetnim područjem i da nije kontrolisala djelovanje MRT-a, u presudi Suda u predmetu *Ilaşcu* Sud je zauzeo stav da pojedinci pritvoreni u Transdniestri ulaze u nadležnost Moldavije jer je Moldavija bila teritorijalna država, iako nije imala djelotvornu kontrolu nad regionom Transdniestre. Sud je u tom predmetu našao da je Moldavija zato imala obavezu po članu 1 Konvencije da preduzme mjere u okviru svojih ovlašćenja da obezbijedi prava i slobode po Konvenciji. Sud ovdje nije vidio osnova po kojima može drugačije zaključiti u ovom predmetu. Činjenica da je ovaj region bio priznat po međunarodnom javnom pravu kao dio teritorije Moldavije dovodi do obaveze da ona koristi sva zakonska i diplomatska sredstva koja su joj na raspolaganju da bi licima koja tu žive nastavila da garantuje uživanje prava i sloboda definisanih u Konvenciji.

Zaključak: ulazi u jurisdikciju (jednoglasno).

(b) *Nadležnost Ruske Federacije* – Pošto su se ključna dešavanja u ovom predmetu desila u periodu koji je Sud razmatrao u presudi u predmetu *Ilaşcu* i pošto je u tom predmetu Sud zaključio da podnosioci predstavke ulaze u "jurisdikciju" Ruske Federacije za svrhe člana 1 Konvencije, u ovom predmetu teret je bio na Ruskoj Vladi da utvrdi da Rusija nije vršila nadležnost u vezi sa dešavanjima na koje se pritužba odnosi. Sud je prihvatio da nije bilo dokaza bilo kakve direktne uključenosti ruskih službenih lica u radnje koje su preduzete protiv škola podnosilaca predstavke i dalje razmatrao da li je Rusija imala djelotvornu kontrolu nad MRT. U razmatranju ruskog vojnog prisustva u ovom području, Sud je prihvatio da je broj ruskih snaga koje su tamo bile stacionirane znatno smanjen i da je bio mali u odnosu na veličinu teritorije. Ipak Sud je u predmetu *Ilaşcu* našao da je, s obzirom na veličinu arsenala ruske vojske u regionu njihov uticaj i dalje postojao. Istorijski kontekst takođe je imao značajnog uticaja - separatisti su uspjeli da obezbijede vlast 1992. godine samo uz pomoć ruske vojske. nadalje, Sud je u predmetu *Ilaşcu* utvrdio da se MRT očuvao tokom predmetnog perioda zbog ruske ekonomske podrške i konstatovano je da je ruska vlada i dalje trošila velike iznose novca svake godine na pružanje humanitarne pomoći stanovništvu Transdniestrie.

Nije ponuđen nijedan dokaz koji bi diskreditovao nalaze iz predmeta *Ilaşcu*, a stalno rusko vojno prisustvo slalo je snažan signal da postoji kontinuirana podrška režimu MRT. Zbog toga ruska vlada nije uvjerila Sud da su zaključci do kojih se došlo u predmetu *Ilaşcu* netačni, pa podnosioci predstavke u ovom predmetu ulaze u nadležnost Rusije.

Zaključak: u okviru jurisdikcije (šesnaest glasova naprema jedan).

Član 2 Protokola br. 1: Bilo je teško do detalja utvrditi činjenice koje su se odnosile na iskustva podnosilaca predstavke nakon ponovnog otvaranja škola, ali

Sud je konstatovao da je korišćenje latinice predstavljalo krivično djelo pod MRT; da je bilo jasno da su škole morale da se presele u nove objekte koje su često bile na značajnoj udaljenosti; i da je broj učenika koji su pohađali škole kojima se ovo desilo značajno opao. Ove nesporne činjenice potvrdile su opšte vjerovanje u navode podnosioca predstavke. Preduzete mjere i maltretiranje koje su pretrpjeli podnosioci predstavke predstavlja zadiranje u prava učenika podnosioca predstavke na pristup obrazovnim institucijama i na obrazovanje na svom nacionalnom jeziku. Uz to Sud je zauzeo stav da predmetne mjere predstavljaju zadiranje u pravo roditelja podnosioca predstavke da obezbjede svojoj djeci obrazovanje i poduku u skladu sa svojim filozofskim uvjerenjima, a Sud je konstatovao da član 3 Protokola br 1 mora da se tumači u svjetlu člana 8 Konvencije. U razmatranju da li se zadiranje u pravo podnosioca predstavke može smatrati opravdanim, Sud je konstatovao da nema dokaza koji bi ukazali na to da su mjere koje su vlasti MRT preduzele u vezi sa ovim školama imale legitiman cilj. I zaista, izgleda da je jezička politika MRT-a, koja je primijenjena u ovim školama, imala namjeru da se izvrši rusifikacija jezika i kulture moldavske zajednice. Sud je tada razmatrao odgovornost država u odnosu na ovo zadiranje.

(a) *Obaveze Republike Moldavije* – Za razliku od stava u predmetu *Ilaşcu*, u kome je Sud utvrdio da Moldavija nije preduzela sve raspoložive mjere da okonča povredu Konvencije u tom predmetu, u ovom predmetu Sud je zauzeo stav da je Vlada Moldavije učinila značajne napore da pomogne podnosiocima predstavke. Konkretno, nakon što je ranije školske objekte oduzeo MRT, oni su platili iznajmljivanje i uređenje novih prostorija, te opremu, zarade zaposlenih i troškove prevoza. Oni su tako ispunili svoje pozitivne obaveze u odnosu na podnosioca predstavke.

Zaključak: nije bilo povrede (jednoglasno).

(b) *Obaveze Ruske Federacije* – Nije bilo dokaza ni za kakvo direktno učešće službenih lica Rusije u mjerama koje su preduzete protiv podnosioca predstavke. A nije bilo ni dokaza za uključenost Rusije u jezičku politiku MRT-a generano gledano, niti za njeno odobravanje. Međutim, Rusija je imala djelotvornu kontrolu nad MRT tokom perioda o kome se ovdje radi. Nije bilo nužno utvrditi da li je Rusija vršila detaljnu kontrolu nad politikama i radnjama podređene lokalne uprave ili ne. Zbog svoje kontinuirane vojne, ekonomske i političke podrške MRT-u, koji se druačije ne bi očuvao, Rusija je imala odgovornost po Konvenciji za povredu prava podnosioca predstavke na obrazovanje.

Zaključak: utvrđena je povreda (šesnaest glasova naprema jedan).

Član 41: 6.000 eura na ime nematerijalne štete svakom podnosiocu predstavke poimence navedenom u Dodatku uz predmet.

(V. i [Ilaşcu and Others v. Moldova and Russia](#) [GC], br. 48787/99, 8. jul 2004. godine, [Information Note no. 66](#); [Al-Skeini and Others v. the United Kingdom](#) [GC], br. 55721/07, 7. jul 2011. godine, [Information Note no. 143](#); [Ivanțoc and Others v. Moldova and Russia](#), br. 23687/05, 15. novembar 2011. godine, [Information Note no. 146](#))

© Savjet Evrope/Evropski sud za ljudska prava, 2013. godina.

Zvanični jezici Evropskog suda za ljudska prava su engleski i francuski. Ovaj prevod urađen je uz pomoć Fonda za ljudska prava Savjeta Evrope (www.coe.int/humanrightstrustfund). On nije obavezujući za Sud i Sud ne preuzima odgovornost za njegov kvalitet. Prevod se može preuzeti sa baze podataka o sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava HUDOC (<http://hudoc.echr.coe.int>) ili sa bilo koje druge baze podataka kojoj ga je Sud dostavio. Prevod se može reprodukovati za nekomercijalne svrhe pod uslovom da se navede puni naziv predmeta, sa gore navedenom izjavom o autorskim pravima i pominjanjem Fonda za ljudska prava. Ukoliko je namjera da se bilo koji dio ovog prevoda upotrijebi za komercijalne svrhe, molimo vas da se obratite na adresu publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2013.

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2013

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante : publishing@echr.coe.int.